

Les Gunyoles

Avinyonet del Penedès

Ubicació

Comarca: Alt Penedès
Lloc/Adreça: Les Gunyoles. 08792 AVINYONET DEL PENEDÈS.
Emplaçament Les Gunyoles.

Coordenades:

Latitud: 41.35235
Longitud: 1.78137
UTM Est (X): 398058
UTM Nord (Y): 4578589

Classificació

Número de fitxa 08013-66
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Conjunt arquitectònic
Estil / època: Medieval
Segle X
Estat de conservació Regular
Notes de conservació: Les restauracions de la zona del nucli antic de les Gunyoles tenen un caràcter prou respectuós que permeten preservar el caràcter del nucli antic.

Protecció Inexistent
Accés Fàcil
Ús actual: Residencial
Titularitat Privada
Titular: Ref. cad.: 0240000009004

Fitxes associades:

[Església de Sant Salvador de Les Gunyoles](#)

[Can Rialb / Casa Umbert / "El Castell"](#)

[Carrer de Montjuïc](#)

[Torre de Les Gunyoles](#)

[Ca l'Anton de la Paula/Cal Ton de la Paula](#)

Autoria de la fitxa J.M. Huélamo - ARQUEOCIÈNCIA

Descripció

El nucli de Les Gunyoles es troba en la cruïlla física de dos bons eixos de comunicació: Nord-Sud: carretera de Cerdanya, i Oest-Est entre el Penedès i la zona litoral del Garraf. Aquesta fitxa comprèn tot el nucli de població, encara que en fitxa apart es consideren altres agrupaments urbanístics, com "el nucli antic" o el Carrer de Montjuïc. D'aquesta zona destaquen pel seu valor patrimonial: PLAÇA ANSELM CLAVÈ núm. 1 (celler de planta baixa de totxo), 2, 3, 4 (són edifici de planta baixa o planta baixa i pis), 5 (reformada, tan sols queda l'estructura a dues vessants) CARRER DELS HORTS 1, 2 CARRER PADRÓ Aquest carrer té interès per haver estat picat a la roca. Tot i que les cases que donen al mateix han estat molt reformades. Destaca, però, la casa amb porta de pedra al C/ Padró, 1, amb una data del segle XVIII. CARRER DALT DE L'ERA, Puja fins l'antiga era on es troba la màquina del batre. Encara presenta al terra la roca picada. CARRER DEL PARE CARLES SURIÀ, que havia estat missioner a l'Índia. Encara que presentant moltes reformes de façana i volumetria, destaquen: números 3, 2, 5 (balcons d'ampit de pedra) En general es tracta de cases de planta baixa i pis, moltes d'elles amb celler al costat, però que estan patint un fort procés de remodelació sense cap control volumètric tradicional. LA SOLEIA, grup de cases que es troba en un extrem de la població, abocant-se al fons del Vedell i a la vessant del Puig de la Mireta. CARRER DE MONTJUÏC (en fitxa apart) CARRER D'ESPLUGUES. Núm. 7, casa de porta de llinda d'arc de pedra i davant la casa un pou antic. En general es pot considerar un nucli que encara s'està relligant entre Les Gunyoles i Montjuïc i on encara es poden trobar elements interessants de patrimoni, encara que tal vegada el més important és la conservació "paisatgística" dels edificis i elements del poblament el que defineixen més clarament el caràcter del nucli.

Observacions:

La gent del poble troba quatre fets com a transcendents en la història del seu poble: 1, l'abastiment d'aigua, amb la construcció de pous, dipòsits i fonts (es contempla en fitxa apart), 2, la construcció de la carretera que baixa cap a Les Cabòries, 3, La Germandat de Sant Josep; 4, la creació de la Societat a ca la Xica. En fitxes associades manquen la 212 i la 220. (Continuació història) En la transició del segle XII al segle XIII, Gunyoles deixa de ser el topònim d'un lloc qualsevol, per esdevenir - possiblement sota l'impuls de l'Ordre del Temple (FONT RIUS, 1969, II: 670)- la seu d'una parròquia, tal com es posa de manifest en diversos contractes de compra-venda, com el signat el 20 d'octubre de 1218 sobre una venda de drets "in termino castris de Olerdola, in quadra et parrochia de Cecuinolibus", al mateix any: parrochia Salvatoris de Cegunoles", i "Ceguniolis" en 1238 (JUNQUERAS, ESCAYOL, 2001). L'any 1515 Les Gunyoles supera a Avinyó com el nucli de població més important del terme d'Avinyonet. Una nova església, construïda el 1776, substitueix l'anterior. Aquest nou edifici és de proporcions més grans i s'aixeca sota l'advocació de la Transfiguració del Senyor, patró de Les Gunyoles. El 1815 hi ha menció de la Quadra de "las Gunyolas de Monjuich", per tal de fer "terna de Batlle per dita quadra, se'n així que si era independent apareixia ni podia ni devia fer-la y per altre part expressava (l'alcalde Major de Vilafranca) lo que es dita quadra que no es mes que un poc de rocas ab set o buit casas y sos avitans tots pobres y ab això se ensenya dit memorial al arcalde major de vilafranca antes de tirarlo al acuerdo y digue que ell nons o manaba al terma y que la orde bania de la sala (...)" (Arxiu Municipal d'Avinyonet: ACTAS MUNICIPALS, 30 de desembre de 1836). Dins el "Nomenclàtor" de l'1 de gener de 1888 corresponent a la província de Barcelona, editat l'any 1892, figura "el Lugar" de Les Gunyoles com el nucli més important del municipi d'Avinyonet, amb 118 edificis i 474 habitants de fet (JUNQUERAS, MARTÍ, 2001). De 1817 fins a 1844 es troba escrit a la documentació: "Ajuntament d'Avinyonet i Gunyoles" (PUIG I BOSCH, 1912) La seva carretera la van fer els mateixos veïns l'any 1948. El dia 17 de gener de 1945 es celebren solemnes festeigs amb motiu

de la portada d'aigües, beneint-se les aigües noves a la plaça de l'Om. Fites importants al poble dins la seva història contemporània són les següents: l'any 1859 es crea la Germandat o Monte-Pio de Sant Josep. L'any 1877 al mes d'agost es va començar el pou gran, trobant-se, el 17 d'agost del 1878 l'aigua al pou de baix. El 1904 es construeix la sala de la societat de Les Gunyoles a Ca la Xica. Del 1915 al 1920 es construeix el dipòsit de dalt, a sobre del pou, del 1915 al 1920 es fan les primeres fonts. A l'agost del 1944 s'enruna la bassa de Cal Ferret, ocupada avui per una font. L'any 1928 arriba el llum, el 1932 es compra la màquina de batre. El telèfon es va posar l'any 1952 a cal Barnes. L'any 1940 es fa el camí del cementiri (el 1948 la carretera cap a Les Cabòries). L'any 1951 arriba la mare de Deu de Fàtima. L'any 1952 s'arranja el carrer de Montjuïc. Una dada d'interès vincula Les Gunyoles al monestir de Sant Sebastià dels Gorgs. Se sap que entre els segles XI i XIII, el monestir tenia possessions a Les Gunyoles, concretament els masos de Malselliga o Massalliga (PLADEVALL; LLORACH, 1992).

Història

Tot i que es de suposar l'existència de poblament en aquest indret potser que ja en època prehistòrica -sitges excavades a la roca o la hipotètica existència de zona d'hàbitat a les esplugues-, així com durant l'època romana -si s'accepta la cronologia de la torre coneguda com a la torre romana- ja com a microtopònim establert a l'ús comú dins el municipi, no se'n tenen notícies fidedignes fins l'època medieval. El topònim Cegunioles apareix escrit reiteradament des dels segles X i XI, tal com es posa de manifest en els següents documents (CARBONELL, S.D.): -Empenyorament d'una terra de Daco a Amado, al lloc de Cegunolas (12-XII-978) (Ant. Catedral de Barcelona, IV, núm. 443, fol. 191) -Testament sacramental de Galindo, datat el 5-9-981 (RIUS SERRA, 1981, núm 136: 111) "in termino de Olerdola, Cegoniolas" (JUNQUERAS, MARTÍ, 2001: 2). El testament es jurat al Kastrum Erapropiano, i esmenta els alous de Ceguniolas: terres i vinyes, cultius i erms i també la seva turrem i ipsum edificium, els qual dóna a la seva muller Ermengarda i als seus fills. -Donació d'una casa a la Santa creu i Santa Eulàlia d'Olèrdola, al lloc que en diuen Cegoniolas (31-XII-991) (Ant Catedral Barcelona, IV, núm. 286 fol. 113) -Donació de terres al lloc que en diuen Cichoniolas, a la Seu de Barcelona (5-I-992) (CARBONELL, S.D.) -Donació a Sant Cugat d'un alou al lloc de Ceguniolas (3-V-992) (CARBONELL, S.D.) (RIUS SERRA, 1981: núm. 282: 238). -Com a afrontació de la quadra de l'Arboçar, el 25-VIII-1056 (?) surt Cegunolas en un document conservat al cartulari de Poblet (CARBONELL, S.D.). -Testament del bisbe Umbert de Cervelló (any 1085). D'entre els marmessors que hi figuren en aquest document, es troba Raimundum Olibe de Ceguiniolas, al qui el bisbe li deix a unes vinyes (és el mateix Ramon Oliva del document posterior). -Un document datat el 9-XI-1068, Raimundus Oliván i la seva muller Ledgardis (de Ciconiulis) venen al comte Ramon un alou que tenen a la parròquia de Sant Joan del Llobregat i Sant Just Desvern) (CARBONELL, S.D.). -El clergue Guillelmus Bernardi dóna a al beato Sebastiano un alou al terme de Ceguiniolas s'esmenta el 1-V-1123, en que Sant Cugat varis (CARBONELL, S.D.) (RIUS SERRA, 1981, núm. 866: 63). -Més mencions: el 16-II-1198: Guillelmo de Segunoles; en els capbreus de 1194 a 1208, Cecunioles i en una venda del 20-X-1218 (Cecuiniolibus) (RIUS SERRA, 1981, núm. 1287: 403). El topònim Les Gunyoles va experimentar una complexa evolució entre els segles X i XIII. Així, en el segle X, i tal i com ja s'ha vist, indicava un lloc (GRAN GEOGRAFIA: 1982, V) i un castell (JUNQUERAS, ESCAYOL, 2001). Al segle XI apareix l'església de Sant Salvador de les Gunyoles (JUNQUERAS, ESCAYOL, 2001). L'existència d'aquesta església no comportarà l'aparició immediata d'una parròquia diferenciada de la de Sant Pere d'Avinyó. Doncs, segons sembla, la divisió del terme d'Avinyonet en dues parròquies sembla remuntar-se a l'any 1185. La documentació parla de la ocupació de noves terres en aquest indret en 1164 (VILLACAMPA et al s.d.) una vegada la conquesta de Tortosa, Lleida i Fraga permetin l'augment de la seguretat a la zona del Penedès. Al segle XII és atribuïble la pica baptismal d'immersió que es troba a ca l'Escofet, potser el testimoni material de caire religiós més antic conegut al nucli. Al terme de les Gunyoles, s'hi establiren en un moment indeterminat del segle XII els templers. D'aquesta manera s'entén que el 1160 Bertran d'Olost i Pere de Torradella, comanadors templaris

de les Gunyoles, donessin aquest terme, situat en el territori d'Olèrdola, a Joan de Bassa i el seu germà Pere perquè l'edifiquessin i cultivessin. El 1205 la preceptoria dels templers fou traspassada de les Gunyoles al Montmell i el lloc de les Gunyoles passà a mans del prior de l'Hospital (LLORACH SANTÍ, 1992a).

Bibliografia

ACTAS MUNICIPALS, 30 de desembre de 1836. Arxiu Municipal d'Avinyonet. PLADEVALL I FONT, Antoni; LLORACH I SANTIS, Salvador (1992) "Sant Sebastià dels Gorgs". Catalunya Romànica. El Penedès. L'Anoia. Avinyonet del Penedès, vol. XIX. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. Pp.: 79-82. PUIG I BOSCH, Ramon (1912) "L'Apat". Sant Sadurní d'Anoia.

